

Beapmoeh jih duedtie

Reinie Fjällström lea
gierkiebongkem gääreme.
Foto: Anna Johansson Larsson

Åvtebaakoe – förord

Beapmoeh jih duedtie – är ett praktiskt och temabaserat läromedel för elever med samiska som andraspråk. Detta häfte handlar om mat och slöjd och är skrivet för elever som går årskurs 7–9 på högstadiet.

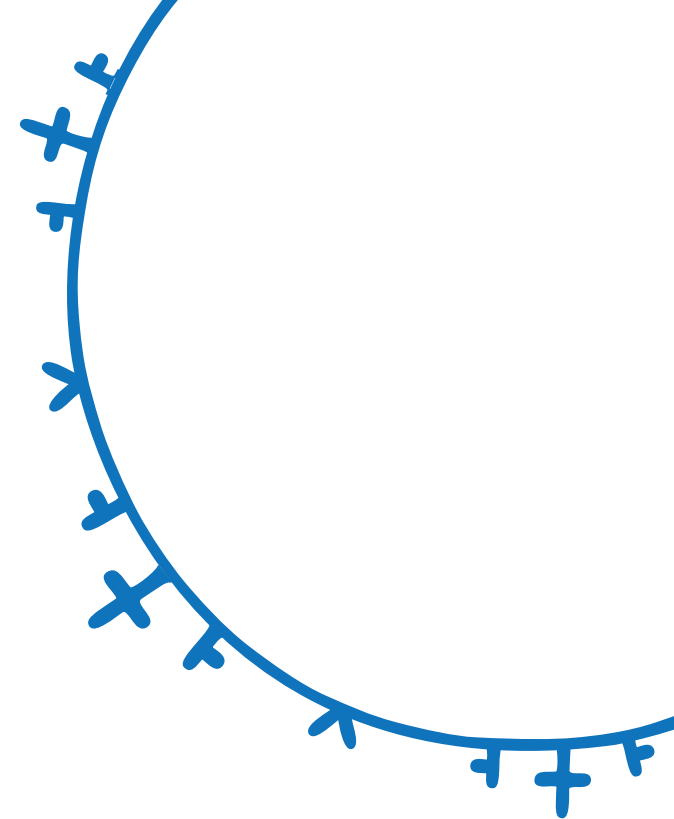
I temahäftet får du följa med några elever som är på väg till en språksamling i det sydsamiska området. Genom klassens upplevelser får du ta del av deras aktiviteter under samlingen. Du får lära dig ord och uttryck inom mat och slöjd och sydsamiska Ortsnamn.

Varje tema börjar med ett förtest. Här får eleven testa sina förkunskaper. Eleven får läsa olika texter, ord och uttryck och arbeta med olika arbetsuppgifter inom temat. Varje tema avslutas med ett eftertest som visar vad eleven har lärt sig. Till sist i läromedelshäftet finns det en sammanställning av alla ord i olika teman.

Jijnjh gæjhtoe / stor tack till...

ISOF som har beviljat medel till föreningen Saemiestibie för att utveckla detta läromedel. Det är utvecklat av Siri Päiviö, Anna Johansson Larsson och Laila Gunilla Wilks.

Vætnoe på framsidan är av Reinie Fjällström
Layout och design: Anna Liisa Jåma
Tack till andra aktörer som har korrekturläst och kommit med inspel till läromedlet.

4 Lieremeulmieh saemien Utbildningsmål i samiska	27 Learoeulmieh Utbildningsmål
5 Lieremeulmieh duedtien Utbildningsmål i slöjd	28 Åvtepryövoenasse beapmoeh Förtest mat
6 Åvtepryövoenasse duedtie Förtest slöjd	29 Baakoeh Ord
7 Baakoeh Ord	30 Lohkemeboelhke Lässtycke
8 Lohkemeboelhke Lässtycke	32 Maam manne lohkim Vad läste jag
9 Maam manne lohkim Vad läste jag	36 Laavenjassh Uppgifter
14 Laavenjassh Uppgifter	39 Minngiepryövoenasse beapmoeh Eftertest
26 Minngiepryövoenasse duedtie Eftertest	40 Baakoelæstoe Ordlista

I årskurs 7-9, inom ramen för samiska som andraspråk

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet samiska ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om samiska samt kunskaper om den samiska kulturen. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt tal- och skriftspråk, sin flerspråkighet, sin förståelse av omvärlden och sin identitet.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att samtala, läsa och skriva på samiska. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla en språklig säkerhet i tal och skrift samt tilltro till sin förmåga att uttrycka sig i olika sammanhang. Därigenom får eleverna förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet.

Läsa och skriva

- Strategier för skrivande av olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Samiskans struktur med ordbildning, böjningsmönster, ordklasser och satsdelar.

Tala, lyssna och samtala

- Olika former för muntligt återberättande, beskrivande och reflekterande.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande med anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter med anknytning till samiska traditioner och företeelser.
- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar och arbetsbeskrivningar. Texternas syfte, innehåll och typiska språkliga drag.

Språkbruk

- Ord och begrepp som är specifika för samiska miljöer.

I årskurs 7-9 Slöjd

Ämnets syfte

Genom undervisningen ska eleverna även ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck.

I undervisningen ska eleverna få möta såväl äldre tiders hantverksföremål och slöjdtraditioner som nutida design för att inspireras i det egna skapandet. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förmågan att använda slöjdspecifika begrepp som beskriver arbetsprocesser, material, verktyg och hantverkstekniker.

I undervisningen ska eleverna ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande. Genom reflektion både i arbetet och när det är slutfört kan eleverna utveckla medvetenhet om vad som kännetecknar kvalitet i utförande och resultat. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling.

Slöjdens material, verktyg och hantverkstekniker

- Utvecklade former av hantverkstekniker och begrepp som används i samband med dessa.
- Två- och tredimensionella skisser, modeller, mönster och arbetsbeskrivningar, skapade såväl med som utan digitala verktyg.

Slöjdens arbetsprocesser

- Slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.

Slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling

- Hur färg, form och material kan kombineras för att skapa personliga uttryck i egna slöjdföremål.

◊ Ävtepryövoenasse duedtie/förtest slöjd

Tjaelieh naan dirregh datne nuhtjh gosse
garreduedtime barkah:

Tjaelieh naan vierph datne nuhtjh gosse vytnesjeminie:

Tjaelieh naan iebnh datne nuhtjh gosse myövkhkeduedtime
barkah:

Tjaelieh vjhte raajesh dej vierpigujmie:

Baakoeh

Myövkheduetie

gåarodh II - sy
prihtjhoesse - kaffepåse
gåaromevoesse - sypåse
soenh - senor
skåerrie - skinn
skrovre - kläde
dierie - mellanlägg
naaloe - nål
aejmie - skärnål
maalle - mall
væjjoe - mönster
tjaeledh I - skriva
snårredh IV - rynka
gåårtenje - tvinnad skinnsnodd
garhtse - rem
vaarese - vadmal
sjelmie - nålöga
gåarodh II - sy
butnedh I - spinna sentråd
budtedh VI - kanta, sätta kant på
bietskiedidh - klippa
sjelmiehtidh - trä i nål
tjoelmedidh - knyta
tjoelme - knut

rïesedh IV - pynta
vijjedh VI - klippa mönster
soermegåetie - fingerborg
butnemesoeh - tvinnad sentråd
gåaromemaskijne - symaskin
vuepsiebaante - måttband
ditnie - tenn
laejkie - garn
gåårestahke - sytråd

Garreduetie

tjåervie - horn
moere - träd
biessie - näver
dïrregh - verktyg
saakoe - såg
fæjloe - fil
jorpefæjloe - rundfil
kruepies fæjloe - rasp (en grov fil)
pliehtje fæjloe - platt fil
jalke - slät /jäm
kruepies - grov
onne - liten
saasnetjåervie, aasnetjåervie - svakt horn
såase, såasetjåervie - märke i horn som är poröst
saedtiepæhpere - sandpapper
såakesjidh - såga
sohkesjidh - pussa
tjaalehtjimmie - gravyr
barkoebïenghke - arbetsbänk
bastestahke - skruvstäd
botnjeruevtie - skruvmejsel
botnjese - skruv
botnjemetjoeventenje - skiftnyckel

bupmie - syl
dïrregh - verktyg
dåvvomesijie - verkstad
guvvienaevlie - häftstift
rehkere - hyvel
saakoeborhkh - sågspån
saedtiepæhpere - sandpapper
bealjesh - hörlurar
vietjere - hammare
nejpie - kniv
saedtiepæhpere - sandpapper
såase, såasene - märke från horn när man sågar
naapere - borrar
lijniereagka - hornring till halsduk
ringsie - lassoring
gohpedh VI - urholka
fijledh, fæjlodh, fyjlesjidh, fijledidh - fila
naepierdidh - borra
tjoehpedh VI - skära, hugga
voeledh IV - tälja
aaksjoe - yxa

*Några elever väntar på buss, tåg och eller bil.
De pratar om det kommande språkläret.*

Bussesjåljosne

Tjaebpies tjaktjebiejjie. Ealla, Piere jih Saara leah bussem Staaresne vuertieminie. Dah edtjeh gieletjåanghose vuelkedh. Daan tjaktjen lea Dearnese. Dah hov leah abpe giesien dan bijre sinsætnan soptsestamme gihtjeme jih rontestalleme guktie edtja sjidtedh. Aavodeminie hov.

- Man gellie learohkh vienth bætieh? Ealla dan gieltegisnie gihtjie.
- Im daejrieh, mohte vïenhtem jis leah seamma goh dæjman dellie leah medtie göökteluhkievijhte learohkh.
- Åh dan luste sjædta. Jih fierhten tjaktjen orre learohkh bætieh.
- Maam vïenhth daan tjaktjen aamhtese lea? Piere gihtjie.
- Dan tjaktjen lea beapmoeh jih duedtie, Saara jeahta. Dam gujth luste sjædta. Manne hov daamtaj tjidjtine ektine gåaroem, Saara jeahta. Goh tjidjtie gååre dle manne aaj maam joem aelkieslaakan gåaroeminie.
- Maam datne gååreme, Ealla? Saara sæjhta dæjredh.
- Nov amma, daan gjïren manne lijniem mov onne-åabpan dåahkese gåaroejim.

Maam manne lohkim

1. Laavenjassh

Biejh kroessem riektes skaavhtegasse

Biejh kroessem riektes skaavhtegasse	Slaarve	Saatnan
1) Learohkh leah Staaresne bussem vuertieminie?	A	D
2) Dah leah Vualtjarasse vuelkieminie?	E	F
3) Dah edtjeh gieletjåanghkosne årrodh?	J	A
4) Gieletjåanghkoen aamtsh leah derhvie-gåetie jih håagkome?	R	K
5) Tjaebpies giesiebiejjie lea?	N	M
6) Göökteluhkievijhte learohkh gieletjåangkose bætieh?	S	A

Tjaelieh gusnie dihte Gieletjåanghcoe lea:

-sne

Foto: Laila Wilks

Foto: Aanna Johansson Larsson

Dearnesne / I Tärnaby

Learohkh leah daelie Dearnese båateme.
Dah lohkehtæjjah tjáadtjoeh learoehkidie dåastohteminie
tjåarvoeminie.

– Buerie båeteme, gieletjáanghkosel!

Lohkehtæjjah vuesiehtieh gogkoe learohkh edtjeh årrodh
jih giejnje ektesne edtjeh årrodh. Mænngan edtjijbie sinsitnine
åehpenadtedh. Dah astoebarkijh leah jijnh lustes stååkedimmieh,
juktie varki maehtiejbie åehpenadtedh.

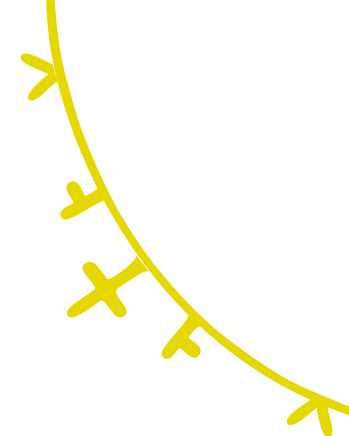

Åehpenadtedh Foto: Laila Wilks

Myövkhkeduettie savkesne

Mijjeh edtjijbie daan biejjien aelkedh gáarodh. Dijjeh jýtjth áadtjoejdie veeljedh maam sijhtijdie gáarodh. Daate lea onne prihtjhvoesse jih onne gáaromevoesse. Lohkehtæjja dejtie vuesehte. Voestegh tjoeveribie væjjoem darjodh. Ealla joe daajra maam sæjhta gáarodh. Gosse tijdtjaahkine ektine gáåreme dle gellien aejkien aahkan stoerre gáaromevoessem vuartasjamme gutneme. Gellien aejkien lij sijhteme dagkerem gáaromevoessem jýttsasse gáarodh. Daelie áádtje daam darjodh. Ealla aavosne mojjehte gosse ussjede gætide båtedh jih aahkese daam vuesiehtidh.

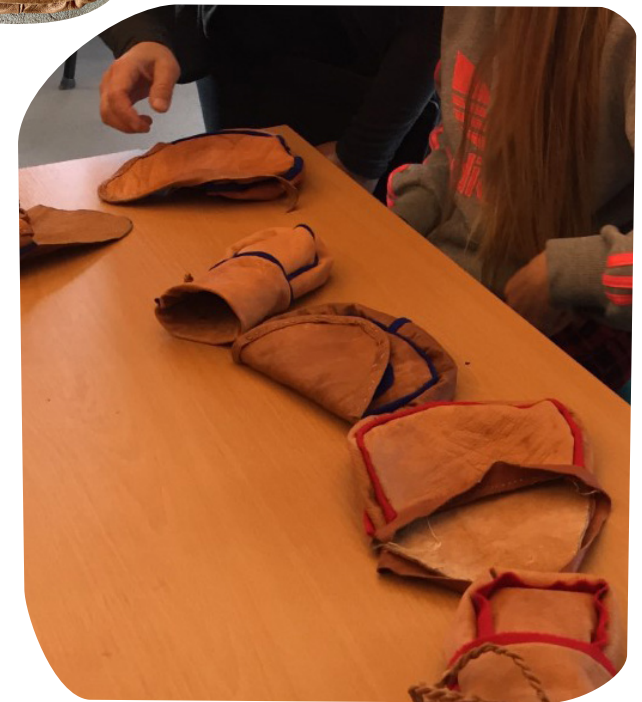

Gaaromevoesse

Lohkehtæjja vuesehte maam daarpesje gosse edtja aelkedh gaarodh. Datne daarpesjh: skærriem, skrovrem, skaarjah, soenh, væjjoem, aejmiem, soermegåetiem jìh plæjjohkem. Dieriem aaj daarpesje, jìh dieriem maahta skrovreste jallh skærreste utnedh.

Datne tjoeverh göökte leahtah væjjoem jìh göökte betnieh væjjoem bietskiedidh, jìh barre aktem tjepiem utnedh. Gosse daam dorjeme dle soenh butnedh. Lohkehtæjja soenem vaalta jìh göökte haaran dam juaka, jìh ikth vielie dejtie juaka, guktie njielje soenh sjædta. Lohkehtæjja learoehkide vuesehte guktie soenh butnedh.

Lohkehtæjja væjjoem vuesehte. Mijjen leah golme væjjoeh maam edtjijbie bietskiehtidh. Mijjen leah; leahta, betnie jìh tjepie.

Klaerieh/färgerna

- plaave - blå
- rööpses - röd
- viskes - gul
- kruana- grön
- tjöölle - ljusblå
- tjeehpes - svart
- kraevies - grå
- råvsa - rosa
- rööpsesviskes - orange

Mah klaerieh Saemien saevegisnie?

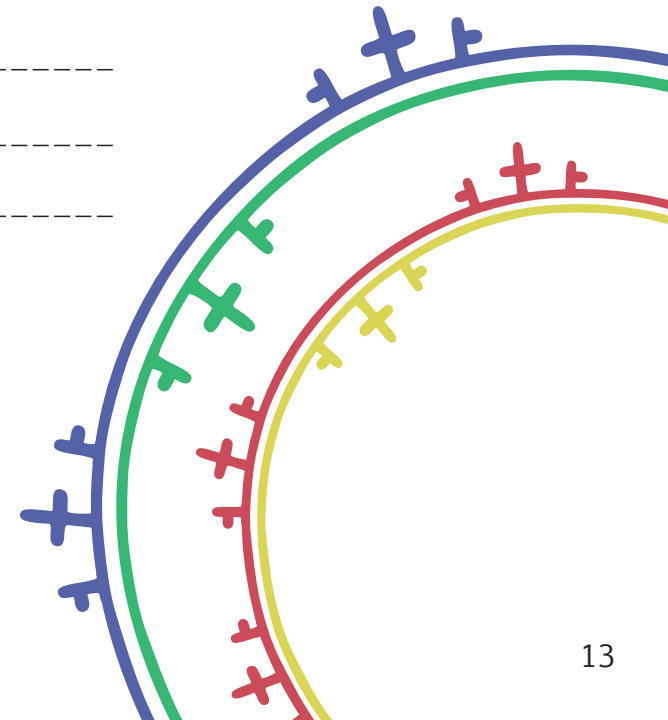
Mah klaerieh Sveerjen saevegisnie?

---

2. Laavenjasse

Guvvedh dov væjjoem. Guktie bæhtaj nommh?

3. Laavenjasse

Tjaelieh guktie vijjih jih guktie soenh butnih.

Gåarodh

Lohkehtëjja vielie soptseste guktie edtja aelkedh gåarodh. Betnine edtja aelkedh. Dov Leah bijjie jih vuelie betnieh. Vaeltieh gåabpatjahkide vueliebetnide jih dejtie tjåanghkan gåarodh. Mujhtieh dieriem gaskese biejedh. Gosse dam dorjeme dle edtjh gåabpatjahkh leahtide gåarodh.

Leahtine lea mierhkesjamme gustie edtjh aelkedh snårredh. Gosse dan mierhkese båateme dle edtjh aelkedh snårredh. Dej sievi gaskem edtja snårredh. Lohkehtëjja buerkeste tjoevere eensilaakan leahtam jih dieriem steeredh gosse betniem snårreminie. Dle seammalaakan mubpine bielie.

Gosse gåabpegh bielieh gååreme dle maahtah marngestidh. Daelie gåvlem darjodh. Bietskedh golme garhtsh jih dan mænngan pruvnielidh.

Daelie edtjh tjiepiem gåarodh. Tjoeverh voestegh budtedh, jih dle dieriem tjiepiej gaskese biejedh jih gåarodh, mujhtieh datne edtjh daelie gåvlem aaj tjiepiej gaskese debriehtidh. Gosse tjiepiem gååreme dle edtjh dejtie bielide tjåanghkan gåarodh. Biejh dieriem tjiepien jih voessen gaskese jih dle gåaroeh.

Daelie edtjh prihtjhvoessem gårredidh. Bietskedh golme guhkies garhtsh jih pruvnielidh. Fierhten geatjan edtjh dua-hpam biejedh. Dejnje gåårtenjine prihtjhvoessem gårredidh.

Foto: Laila Wilks

Jiehtegh

Daagkoe edtjh snårredh - här ska du rynka

gosse mierhkese båateme - när man har kommit till märket

dej sievi gaskem edtja snårredh - mellan markeringarna ska du rynka

mujhtieh dieriem - kom ihåg mellanlägget

gåvlem pruvnielidh - tvinna skinnrem

golme garhtsh bietskiedidh - klippa tre skinnremsor

4. Laavenjasse

Tjaelieh jijtjedh baakoejgumie guktie g aromevoessem
jallh pr ihtjhoessem g aroejih.

A large rectangular box containing 15 horizontal dashed lines, intended for writing practice.

A large rectangular box containing 15 horizontal dashed lines, intended for writing practice.

Lijnieragka jallh reagka/ringsie

Lohkehtëjja tjåerviestuhtjem learoehkide vuesehte. Daan biejjien åadtjoeh veeljedh maam sijhtijidie darjodh. Manne tuhtjem bööremes dijjieh lijnieriagkine aelkiejidie juktie hinnijidie dejnie illedh, åvteli gåetide vuelkiejidie. Piere sæjhta lijnieriagkam darjodh. Piere lohkehtëjjam goltele maam edtja darjodh. Piere tjåerviebæhtam lohkehtëjjestje åådtje jih vuesehte guktie edtja aelkedh.

Voestegh tjoeverh tjåerviestuhtjen ålkoebieliem tjaebpieslaakan sohkesjidh juktie vyölkede. Mænngan tjoeverh ussjedidh mejtie sæjhta jorpe jallh pliehtje åvtene utnedh. Dellie sohkesjh guktie sijhth. Piere vissjeleslaakan dejnie barka juktie varki vyölkede jih jalke sjædta.

- Vaeltieh dellie naaperem jih raejkiedidh. Lohkehtëjja stilli.
- Gaajhkh såasem edtjh destie fijledh, jih dellie mænngan dam jorpe fæjloem raejkien sisnie fijledh. Edtjh tjaebpieslaakan jih raejkien fijledh guktie myövheke jih jalke sjædta, jåhkoe dan raejkien sijse edtjh lijniem tsagkedh.

Dellie vihth sohkesjidh juktie jalke sjædta.

Piere guhkiem dejnie barka. Abpe biejjiem. lehmeden doekoe dellie maajetjh buektehte. Lohkehtëjja satnem garmerde.

Foto 1: Lohkehtëjja tjåerviem vuesehte, Laila Wilks

Foto 2,3 : Aanna Johansson Larsson

Jiehtegh

Båajhtode sjiidti? - blev det fel

Fijlh ånnetji vielie daagkoe - fila lite mera här

Daate ååpsen stoerre - denna är alltför stor

Daate faagkan onne - denna är alltför liten

Daate stujtje gujtht hijven sjeahta? - detta stycket passar bra?

Edtjem datnem viehkiehtidh? - ska jag hjälpa dig?

Maam sijntht darjodh? - vad vill du göra?

Misse dam provhkedh? - vad ska du använda det till?

Åadtjoeh veeljedh mejnie sijntht aelhkedh - du får välja vad du vill börja med

Ringsie jallh lijniereagka - lassoring eller en skarvring

Ånnetje vielie - lite mera

Daelie edtjh fæjlodh - nu ska du fila

Viedtjh pliehtje fæjloem! - hämta flatfilen

Guktie gåarede? - hur går det?

Ij hijven gåaredh? - går det inte bra?

Ij dagkoe - inte där

Darjoeh nemhtie jñh seamma mubpene bielesne - gör så här och gör likadant på andra sidan

Aellieh dan jijnjem fijledh - fila inte så mycket

Hijven - bra

Seammalaakan dunnie bielesne - samma på den sidan

Maam edtjem daelie darjodh? - vad ska jag göra nu?

Några elever jobbar på i hårdslödssalen. Foto: Laila Wilks

5. Laavenjasse

Soptsesh mah guvvesne vuajnah?

Foto: Aanna Johansson Larsson

Maahtah naemhtie aelkedh:

- Guvvesne leah..... jallh manne.....-m vuajnam

A series of horizontal dashed lines for writing, intended for students to list the names of the tools shown in the image.

6. Laavenjasse

Tjælieh taallide riektes sijjesne.

1. saakoe	9. saedtiepæhpere
2. gåårestahke	10. skaarjah
3. vietjere	11. skrovre
4. bietskiedidh	12. gåårestahke
5. gåaromemasjina	13. vuepsiebaante
6. skåerrie	14. ditnie
7. barkoebienghke	15. laejkie
8. rehkere	16. spæjhkerh

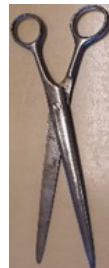
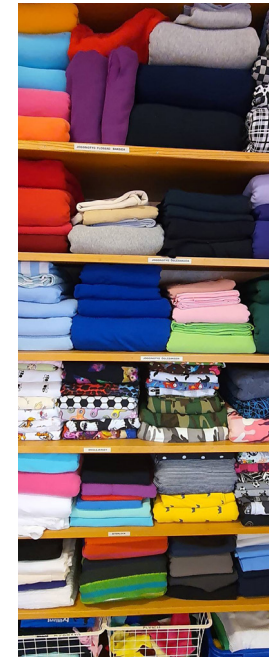
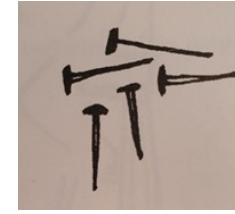

Foto: Aanna Johansson Larsson

7. Laavenjasse

Myövhkeduedtieh lahtesh - göökteluhkiegolme
Ohtsedh baakoeh bokstaavemujuvien sisnie.

A	S	T	D	S	K	A	A	R	J	A	N	F	T	B	U
T	M	R	I	F	G	T	H	J	I	O	B	A	M	U	J
J	S	O	E	R	M	E	G	Å	E	T	I	E	K	T	K
O	O	B	R	R	V	P	U	I	L	J	E	J	U	N	L
E	E	F	I	D	A	S	O	S	L	O	T	M	Y	E	P
I	N	D	E	A	A	K	V	J	J	E	E	I	T	M	B
M	E	S	K	E	R	R	I	E	V	L	K	E	D	E	U
E	B	B	F	B	E	O	J	L	Æ	M	I	T	V	S	T
D	H	N	H	M	S	V	J	M	J	E	E	S	S	O	N
I	P	J	K	M	E	R	E	I	J	Y	D	J	E	E	E
D	H	G	S	U	T	E	D	E	O	I	I	N	T	N	D
H	J	B	N	N	G	T	H	T	E	K	D	U	B	E	H
H	K	G	Å	A	R	O	D	H	K	L	H	Y	N	H	S
D	V	T	R	A	H	E	K	R	L	Ö	F	T	N	R	A
F	R	V	R	L	S	J	E	L	M	I	E	H	T	I	E
J	U	I	O	O	J	H	J	E	U	Æ	O	L	J	O	R
U	I	O	D	E	E	B	U	D	T	E	D	H	M	J	T
O	U	N	H	S	J	E	L	M	I	E	H	T	I	D	H

Tjaelieh gaajhkide baakojde:

---

8. Laavenjasse

Garreduedtieh lahtesh – göökteluhkiegolme.

Ohtsedh baakoeh bokstaavemujvien sisnie.

F	R	I	N	G	S	I	E	B	E	A	L	J	E	S	H
Ï	M	S	K	O	A	S	A	A	K	O	E	U	A	E	N
J	D	Å	V	V	E	M	E	S	I	J	J	I	E	T	A
L	I	Å	O	O	D	U	Å	T	S	D	O	I	T	U	E
E	P	K	E	E	T	N	N	E	D	E	R	O	U	D	P
D	L	E	L	L	I	A	E	S	F	A	P	E	E	V	I
H	D	S	E	E	E	A	J	T	J	Å	E	R	V	I	E
P	H	J	D	D	P	P	P	A	G	T	F	T	I	E	R
E	T	I	H	H	A	E	I	H	H	Y	Æ	S	P	T	D
A	E	D	M	O	E	R	E	K	F	I	J	L	E	J	I
D	I	H	R	E	H	E	Ö	E	J	Ö	L	A	Ï	E	D
T	K		B	U	P	M	I	E	K	Æ	O	G	O	R	H
U	S	O	H	K	E	S	J	I	D	H	E	H	D	E	G
R	T	J	Å	E	R	V	I	E	L	Ï	E	A	S	A	J
B	A	R	K	O	E	B	Ï	E	N	G	H	K	E	F	Ï
V	E	E	B	P	F	T	Ï	G	O	L	A	G	H	D	Æ
G	D	Å	V	V	O	M	E	S	I	J	J	I	E	H	A
H	O	U	U	Ï	P	D	K	K	Æ	Å	D	E	J	N	S

Tjaelieh gaajhkide baakojde:

-----

9. Laavenjasse

Tjaelieh vijhte raajesh myövhkeduedtien bijre jih tjaelieh vijhte raajesh garreduedtien bijre.

v.g manne skaarjajujmie bietskedem

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10

10. Laavenjasse

Gåarodh II

Giesh sievem pronovmenistie riektes vierpehammose.

manne	gååre
datne	gåaroejægan
dihte	gåaroejidie
månnoeh	gåaroeh
dåtnoeh	gåaroejibie
dah guaktah	gåaroejidien
mijjieh	gåaroeh
dijjieh	gåaroem
dah	gåaroen

11. Laavenjasse

Tjaelieh raajesh vierpigujmie maam bijjelen tjeelih.
Jarkosth raajesidie aaj.

Vuepth!

Gosse maam joem objektine
dorje dle tjoeverh objektem
akkusatijve hammosne årrodh.

Nom (lex)	veaskoe
Akk (objektform)	veaskoem
Gen (ägandeform)	veaskoen

v.g: Manne **veaskoem** gåaroem

a)	veaskoem
b)	gåptoem
d)	vaanhtsh
e)	tjohpem
f)	gaeptiem
g)	svætnoem
h)	skænhkam
i)	prühtjhvoessem
j)	gåaromevoessem

12. Laavenjasse

Nuhtjh viehkivierpem “edtjedh” jih tjaelieh raajesh

manne	edtjem
datne	edtjh
dihte	edtja
månnoeh	edtjien
dåtnoeh	edtjjidien
dah guaktah	edtjjægan
mijjieh	edtjjibie
dijjieh	edtjjidie
dah	edtjieh

Vuepth!

Gosse viehkivierpine
tjaalah dellie åejvievierpe
infinitejvesne edtja årrodh.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

13. Laavenjasse

Åeremetjiehtjelasnie / i sovrummet

Piere seangkoen nille tjihkede, edtja åarajidh. Vaarjojde lea stovlen nille biejeme. Baenide sköörrestamme, ååredæjjam bisseme jih jijjevaarjoeh tsaakeme. Daelie jeatjah baerniej-gujmie tjeihteliasnie soptsestimie guktie daenbien orreme. Dan joekoen luste. Daan biejjien libie liereme lijniereagkam darjodh. Hijven guktie buektehte dam illedh. Piere sæjhta daejredh gubpede dah jeatjah learohkh bætieh.

- Åvla gusnie datne årroeminie?
- Manne Straejmesne årroeminie. Åvla jeahta.
- Gubpede datne båtatah, Laara?
- Manne Vualtjaristie båtatah, Laara jeahta, jih Piere sopteste satne Staareste båtata.

Jirreden edtjijbie lieredh beapmoeh jurjiehtidh. Ij leah Piere dan daamtaj beapmoeh jurjiehtamme mohte gellien aejkien sietiesgaahkoem bådhesjamme.

Daelie Piere dan nahkeren. Seangkosne gællesje. Seangkosne lea dånna jih gåptjese. Jirreden tjoeverem varki aereden tjuedtjelidh. Mijjen dånkie edtja aeredes-beapmoeh stealladidh, Piere jeahta: - buerie jije jih åerieh njaelkieslaakan!

Jiehtegh

Daelie iehkede - nu är det natt

Buerie jije - god natt

Manne seangkosne gællesjem - jag ligger i sängen

Baenide sköörrestidh - borsta tänderna

Onnegåetesne minneme - varit på toan

Ååredæjjam bisseme - tvättat ansiktet

Jijjevaarjoeh tsaakeme - tagit på sig nattkläderna

Manne leam nahkeren - jag är trött

Seangkosne lea dånna jih gåptjese - på sängen ligger

kudde och täcke

Åerieh njaelkieslaakan - sov gott

Varki aereden tjuedtjelidh - stå upp tidigt på morgonen

Vaestedh gyhtjelasidde - tjaelieh ellies raajesigujmie.

Gusnie Piere? _____

Maam Piere lea dorjeme? _____

Maam buektehte daan biejjien illedh? _____

Gubpede dah jeatjah learohkh bætieh? _____

Maam edtja jirreden darjodh? _____

Maam Piere daamtaj jurjiehtamme? _____

Minngiepryövoenasse duedtie/eftertest

Tjaelieh magkeres dirregh datne nuhtjh gosse garreduedtine barkah:

Tjaelieh naan iebnh datne nuhtjh gosse myövhkeduedtine barkah:

Tjaelieh naan vierph datne nuhtjh gosse vytnesjeminie:

Tjaelieh vijhte raajesh dej vierpigujmie:

Lieremeulmieh/utbildningsmål I årskurs 7–9

Ämnets syfte

I en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper som rör mat och måltider.

Undervisningen ska även ge eleverna förutsättningar att utveckla kunskaper om kulturella variationer och traditioner i olika hushåll.

Undervisningen i ämnet hem- och konsumentkunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att planera och tillaga mat och måltider för olika behov och sammanhang samt hantera annat praktiskt arbete som förekommer i ett hem,
- förmåga att värdera val och handlingar som förekommer i ett hem utifrån hur de påverkar hälsa, ekonomi och miljö.

Mat och matlagning

- Matlagning för olika behov och sammanhang.
- Skapande av egna måltider, till exempel utifrån säsong och rester.
- Instruktioner och recept. Hur de kan läsas och följas samt begrepp för matlagning.

Levnadsvanor

- Sammansättning av varierade och balanserade måltider och anpassning till individuella behov.
- Måltidens betydelse för gemenskap. Olika mattraditioner.

Tjaelieh gaajhkh baakoeh beapmoej
bijre maam daajrah:

Tjaelieh gaajhkh baakoeh jovhkemassi bijre maam daajrah:

Tjaelieh gaajhkide vierpide maam daajrah gosse beapmoeh jurjiehtidh.

Tjaelieh raajesh dej vierpigujmie mah bijjelen gaavnih.

Baakoeh

Beapmoeh - mat

guelie - fisk
bearkoe - kött
peara - potatis
voeje - smör
gaahkoesnjaejrie - brödskiva
vuasta - vit ost
gåmpoe, gampa - brun ost
mueksietjavkese - leverpastej
kavijaare - kaviar
laejpie - bröd
gaahkoe - tunnbröd
laadtegh - hjortron
sirrie - blåbär
joknge - lingon
tsiehts-muerjie - hallon
joptse - soppa
garrelaejpie - hårdbröd
saelhtie - salt
kruepies saelhtie - grovsalt

Jovhkemes - dryck

mielhkie - mjölk
prïhtjege - kaffe
löövje - te
lieme - buljong
aaloe - saft
juvse - juice
njeerpesmielhkie - lättmjölk
geehpesmielhkie - extra lättmjölk
savra, såvroe - filmjölk
kakaove - kakao
gurkedh VI - hälla
sjåavoetidh - röra
doeltedh IV - koka
voessjedh IV - koka
frerrie - det bruna skummet som kommer upp i köttgrytan när köttet börjar koka
såålhtedh VI - salta
jurjiehtidh - laga mat
njaalmedidh - smaka
bissedh I - steka
gåajvodh II - ösa
byöpmedidh - äta
jovkedh IV - dricka

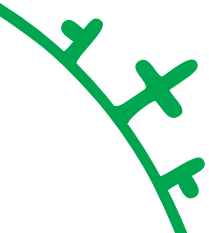

Tjöövkesne / I köket

Daan biejjien edtjijbie gaskebiejjien beapmoeh jurjiehtidh. Mijjieh edtjijbie bearkoeh j̄ih j̄irremh voessjedh j̄ih maelie-gaamsoeh jurjiehtidh. Ealla, Piere j̄ih Sara leah gellien aejkien beapmoeh tjidjtieh gon aehtjine ektine jurjiehtamme. Daan biejjien edtjieh learohkigujmie beapmoeh jurjiehtidh.

- Maam datne bööremes lyhkoeht? Piere Eallam gihhtjie.
- Voessjemebearkoeht aehtjie daamhtaj vuassja. Njaelkie hov lea, Ealla vaestede. Daan biejjien edtjijbie lieredh guktie maeliegaamsoeh darjodh. Njaelkie hov sjædta.
- Jirremh. Ibie mijjieh daan gellien aejkien dam gåetesne jurjehth. Saara soptseste j̄ih vuartesje dejtje j̄irremidie mah leah buertien nelnie.

Daan biejjien Piere edtja j̄irremidie tjieskedh. Vienhtem lohkehtæjja tjoevere vuesiehtidh guktie darjodh. Aaksjoem gujht maahta steeredh.

Voessjemebearkoe

Datne daarpesjh:

Medtie 1,5 kg voessjemebearkoe (rudjtjeste, tjeapohkeoste jallh mielkeste)

Voessjemekrovhtem

Tjarmendieves saelhteste

Nemhtie darjodh:

Dievhtieh krovhtem tjaetsine. Biejh bearkoeh krovhten sijse.

Gosse dualta dle saälhtedh. Baajh bearkojde medtie 1,5 tæjmoe doeltedh.

Gosse bearkoeh doeltelhte dle tjoeverh frerrieh krovhteste gâajvodh. Baajh bearkoeh medtie 1,5 tæjmoem doeltedh.

Gosse lea doelteme dle bearkojde gaaran gâajvohte. Lissine maakta voessjemepearah jih njaelkies salaate baalte utnedh. Joknge aaj njaelkie.

frerrie

Baakoeh

Voessjemebearkoe - kokkött

Maeliegaamsoe - blodkams/blodpalt

Jirreme - mærgben

Maam manne lohkim

Maeliegaamsoe/Blodpalt

Datne daarpesjh:

- 3-4 dl maelie
- 3-4 dl tjaetsie
- 2,5 bustetjh saelhteste.
- Javvoeh
- 2 dl rågsikte

Nemhtie darjodh:

1. Pleentedh maelie jih tjaetsie gaaran.
2. Sålhtedh.
3. Biejh rågsikte jih sjåavohth.
4. Mænnan dle javvoeh smeelese sjåavodh. Smeele galka dan söökes årrodh guktie aelhie sjædta gaamsoeh bustine darjodh.
5. Biejh maeliegaamsojde dan baahke liemesne.

Baajh maeliegaamsojde liemesne doeltedh. Maeliegaamsoeh doelteldihkie gosse gaajhkh maeliegaamsoeh krovhtesne gabpeldieh.

1. Maam dah edtjeh daenbien jurjehtidh?

.....

2. Giejnie ektesne Ealla, Piere jih Sara daamtaj beapmoeh jurjehtieh?

.....

3. Mah beapmojde Ealla bööremes lyjhkoe?

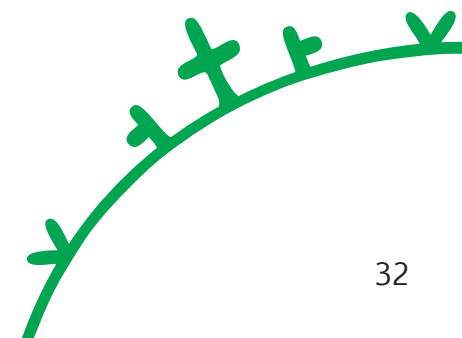
.....

4. Gie edtja jirremh tjieskedh?

.....

5. Mejniedtja jirremidie tjieskedh?

.....

Jirremh/märgben

Dah jirremh leah njielje määroeh. Ávtesjuelkine leah haabpe jìh tsebpie, tjiectjejuelkine leah tjäentjeme jìh njietsege. Tjäentjeme lea nyjsenæjjan jirreme jìh njietsegem lea gaarmenæjjan jirreme.

Gosse edtja jirremh voessjedh dle bööremes njabre jirremh utnedh, dihte hov njaelkebe.

Guktie jirremh voessjedh:

Gosse voessjemebearkoe lea doeltehtamme dle jirremidie don baahke liemesse biejedh. Baajh jirremidie njealjehtsh minuht liemesse doeltehtidh, ávteli dejtie liemeste gääjvohte. Gosse jirremidie leah juaskeme dle edtja dejtie tjieskedh. Maahta jirremidie dovne stoerrenejpine jallh aaksjojne tjieskedh. Nuhtjh moerestaabpem gosse edtja tjieskedh.

Jiehtegh

bearkoe voessjedh - koka kött

maeliegaamsoe darjodh - laga/göra blodpalt

beapmoeh jurjiehtidh - laga mat

njaelkie hov lea - det är riktigt gott

jirremh tjieskedh - klyva märgben

aaksjojne jallh stoerrenejpine tjieskedh

- klyva med storkniven eller yxan.

Buertiebealesne / Vid matbordet

Daelie leah beapmoeh jurjietamme jih Piere, Ealla jih Saara buertiebealesne tihkedieh. Njaelkies beapmoeh daan biejjien sjædta.

- Duelie Ealla, datne maahta aelkedh Ealla varki bearkoe-krovhteste gâåjve jih jirremem vaalta.

Piere gaeriem pearajgumie vaalta jih Saarese gietskede.

- Gudtsien Piere!

- Duelie dutnjan aaj. Lohkehtæjja lea kâahph buakteme gusnie lieme.

- Guhte dijjeeste sæjhta liemeste jovkedh?

Piere dallah gietem lutnjie jih jeahta:

- Manne sijhtem liemem jovkedh.

Dåtnoeh aaj Ealla jih Saara tjoeveridien mæjstedh.

- Nov amma, tjoeverien mæjstedh. Ealla Saarese vijlele.

Lohkehtæjja golme kâahph liemeste buakta.

- Man njaelkie leah. Daelie leam gallanamme.

- Gudtsien gudtsien beapmoej åvteste.

Jiehtegh

vuajnah tihkedh - var så god och sätt dig

bårrestohteminie? - är du hungrig?

åh, man njaelkie! - åh vad gott!

gietskedh munnjien .....-m - ge mig....

vedtieh munnjien voejem - ge mig smöret

duelie voejem - varså god, här har du smöret

gallanamme? - är du mätt?

gudtsien aelties beapmoej åvteste - tack för maten

utnieh læjnsth - väl bekomme/varsågod!

gussene gussene - väl bekomme/varsågod!

Vuajnah tjihkedh! Vuajnade tjihkedidie!

Sijhth buertiem dealodh? – vill du duka bordet?

Manne bårrestovveminie – jag är hungrig

Maam sijhth jovkedh? – vad vill du dricka?

Gietskedh munnjien...! – räck mig...

Manne....sijhthem – jag vill..

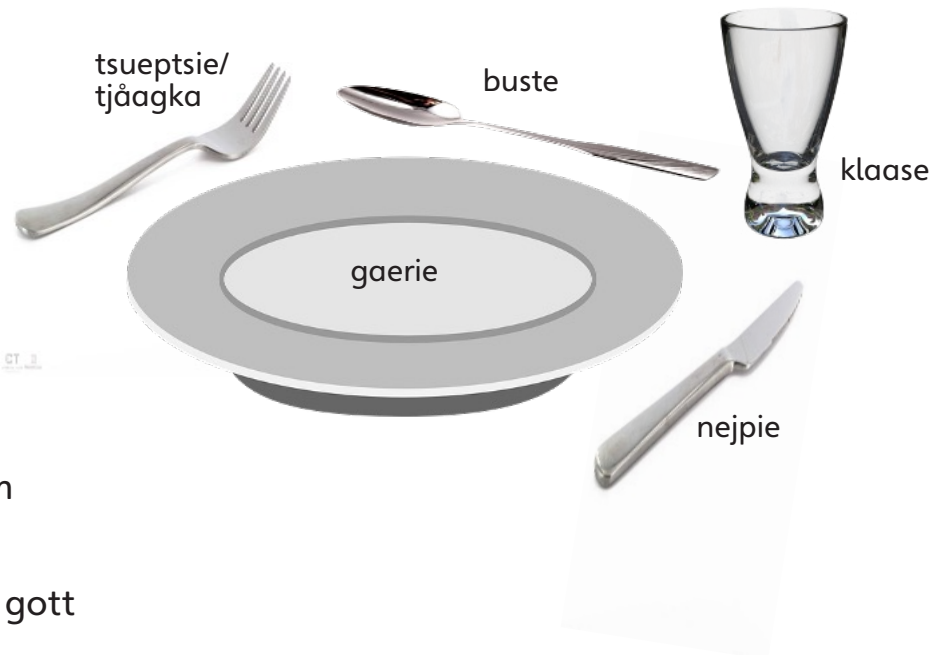
Manne lyjhkem – jag gillar

Manne gallanamme – jag är mätt

Im lyjhkh – jag tycker inte om

Åå van njaelkies – å så gott

Sijhth vielie? – vill du ha mer?

Gudtsien aelties beapmoej åvteste!

mielhkiem...

njeerpesmiehkiem..

geehpesmielhkiem..

tjaetsiem..

aaloem...

löövjem..

kakaovem...

juvsem..

prihtjegem...

gaahkoesnjaejriem..

gaavnjeres-gaahkotjem

garrelaejpiem...

mueksietjavkesem..

kavijarem..

majovnesem

laantemuerjiam...

laadtege..

sirriem...

tsiehtsmuerjiam..

jokngem...

goervem...

bearkoem..

gåmpoem/gampam

vuastam...

pearam...

kraavhtsem...

joptsem..

laejpiem..

savram/såvroem...

gerniebiehkem...

1. Laavenjasse

Tjælieh taallide riektes sijjesne.

1. mielhkie	11. garrelæjpie
2. aaloe	12. voeje
3. guelie	13. haavrekrovnh
4. munnie	14. laajpetje
5. prihtjeje	15. saelhtie
6. vuasta	16. dïjnehke
7. sirrie	17. gïhpe
8. goerve	18. voeje
9. juvse	19. löövje

2. Laavenjasse

Beapmoelahtesh – göökteluhkiegolme baakoeh
Ohtsedh baakoeh bokstaavemujvien sisnie.

A	P	E	A	R	A	B	Ö	U	G	U	E	L	I	E	Å
T	R	V	A	Ö	G	E	K	V	P	O	I	U	R	M	R
B	Ï	T	M	G	Å	A	H	T	A	L	B	G	K	A	Æ
N	H	Æ	G	L	L	P	Ö	Ö	A	R	N	E	Å	E	P
M	T	Å	L	Ï	E	M	E	E	L	A	E	J	P	L	E
I	J	T	E	I	X	O	L	A	E	J	P	I	E	I	S
B	E	A	R	K	O	E	L	Å	E	D	V	K	A	E	O
O	G	A	V	B	B	H	K	L	D	S	Ï	I	S	G	E
P	E	N	E	M	E	U	M	U	N	N	I	E	I	A	V
J	U	R	J	I	E	H	T	I	D	H	O	B	R	A	E
O	Å	U	V	I	S	A	E	L	H	T	I	E	R	M	S
P	V	O	E	S	S	J	E	D	H	P	P	A	I	S	B
T	A	O	M	I	E	L	H	K	I	E	A	R	E	O	E
S	D	O	E	L	T	E	D	H	Ï	R	L	K	N	E	A
E	Æ	O	S	O	J	Ï	G	A	A	H	K	O	E	Æ	R
Å	G	U	R	K	E	D	H	L	Å	Æ	U	E	G	E	K
O	J	Ï	R	R	E	M	E	F	M	B	Ö	V	U	Ï	O
V	U	A	S	T	A	Æ	F	B	V	L	Ö	Ö	V	J	E

Tjælieh gaajhkide beapmoebaakojde mejtie gaavneme:

---

3. laavenjasse

Buerkesth jih tjælieh guktie voessjemebearkoeh voessjedh?

---

4. Laavenjasse

Buerkesth jñh tjaelieh guktie maeliegaamsoeh darjoejih?

-----

5. Laavenjasse

Buerkesth jñh tjaelieh guktie jirremh tjieskesth?

-----

6. Laavenjasse

Tjaelieh ellies raajesh daejnie vierpine - jovkedh.

a) v.g <i>manne mielhkiem jovkem</i>
b)
d)
e)
f)
g)
h)
i)
j)

7. Laavenjasse

Tjaelieh ellies raajesh daejnie vierpine - byöpmedidh / äta

a) v.g <i>manne laejpiem byöpmedem</i>
b)
d)
e)
f)
g)
h)
i)
j)

Tjaelieh gaajhkh baakoeh beapmoej bijre maam daajrah:

Tjaelieh gaajhkide vierpide maam gosse beapmoeh jurjehtidh

Tjaelieh gaajhkh baakoeh jovhkemassi bijre maam daajrah:

Tjaelieh raajesh dej vierpigujmie mah bijjelen gaavnih

Beapmoeh baakoeh

bearkoe	kött	byöpmedidh	äta
guelie	fisk	jurjiehtidh	laga mat
peara	potatis	voessjedh IV	koka
voeje	smör	jirreme	märgben
gaahkoesnjaejrie	brödskiva	voessjemebearkoe	kokkött
vuasta	vitost	rudtje	rygg
gåmpoe, gampa	brun ost	tjeapohke	hals
mueksietjavkese	leverpastej	mielke	bringa
kavijaare	kaviar	maelie	blod
laejpie	bröd	gaamsoe	palt/kams
gaahkoe	tunnbröd	maeliegaamsoe	blodpalt
laadtegh	hjordron	tjieskedh IV	klyva
sirrie	blåbär	moerestaabpe	huggkubbe
joknge	lingon	iehkedsbeapmoe	kvällsmat
tsiehts-muerjie	hallon	aeredsbeapmoe	frukost
joptse	soppa	njabre	färska
garrelaejpie	hårdbröd	gurkedh VI	hälla
mielhkie	mjöl	sjåavoehdidh	röra
prühtjege	kaffe	doelthed IV	koka
löövje	te	frerrie	det bruna skummet som kommer upp när köttet börjar koka
aaloe	saft	såälhtedh V	salta
jovkese	dryck	maejstedh I	smaka
Savra, såvroe	filmjöl	bissedh I	steka
njeerpesmielhkie	lättmjöl	gåajvodh II	ösa
geehpesmielhkie	extra lättmjöl	gaskebiejjien beapmoe	middag
kakavoe	kakao	jovkedh IV	dricka
juvse	juice		

Duedtie baakoeh

myövkheduedtie	mjukslöjd	tjäervie	horn
garreduedtie	hårslöjd	rïesedh IV	pynta
prihtjhvoesse	kaffepåse	saedtiepaehpere	sandpapper
gåarodh II	sy	voeledh IV	tälja
gåaroemevoese	sypåse	pliehtje fæjloe	platt fil
soenh	senor	kruepies fæjloe	rasp (en grov fil)
skåerrie	skinn	jorpefæjloe	rundfil
skrovre	kläde	fæjloe	fil
dierie	mellanlägg	tjoelme	knut
naaloe	nål	tjoelmedidh	knyta
aejmie	skärnål	saakoeh	såg
maalle	mall	dirregh	verktyg
væjjoe	mönster	biessie	näver
tjaeledh I	skriva	snårredh IV	rynka
snårredh IV	rynka	moere	träd
gåårtenje	rem	vijjedh IV	klippa mönster
garhtese	rem	soermegåetie	fingerborg
vaarese	vadmal	butnemesoene	tvinnad sentråd
sjelmie	nålhuvud	saakoeborhkh	sågspån
butnedh I	spinna sentråd	bealjesh	hörlurar
budtedh VI	kanta, sätta kant på	vietjere	hammare
bietskiedidh	klippa	nejpie	kniv
sjelmiehtidh	trä nålen	naapere	borr
tjoemedidh	knyta	jalke	slät, jämn
tjoelme	knut	lijnies	len
gåaromemaasijne	symaskin	kruepies	grov
vuepsiebaante	måttband	onne	liten

Duedtie baakoeh

såasaetjåervie	märghorn som är poröst
sååkesjidh	såga
sohkesjidh	putsa/gnida
fijledh	fila
tjaalehtjimmie	gravyr
barkoebienghke	arbetsbänk
bastestahke	skruvstäd
botnjeruevtie	skruvmejsel
botnjese	skruv
botnjemetjoevtenje	skiftnyckel
bupmie	syl
vierhkiesijjie	verkstad
guvvienaevlie	häftstift
rehkere	hyvel
lijniereagka	hornring till halsduk
riengsie	lassoring
gohpedh IV	gröpa ur
fijledh, fæjlodh, fyjlesjidh, fijledidh	fila
naaperdidh	borra
tjoehpeth IV	skära
aaksjoe	yxa
gåarodh II	sy

Lissiepaehperh

Biejh sievem pronomeni riektes verbehammose

Gaarodh II (sy)

Presens (daenbien-nutid)

Manne	gåaroen
Datne	gåaroeh
Dihthe	gåaroeljægan

Månnoeh	gåaroeh
Dåtnoeh	gåaroelijdie
Dah guaktah	gååre

Mijjiejh	gåaroem
Dijjiejh	gåaroelijdien
Dah	gåaroelijbie

Preterium (jååktan-dåtid)

Manne	gåaroelji
Datne	gåaroelijden
Dihthe	gåaroeljin

Månnoeh	gåaroelijh
Dåtnoeh	gåaroelijmh
Dah guaktah	gåaroelijm

Mijjiejh	gåaroelijdh
Dijjiejh	gåaroelijmen
Dah	gåaroelijgan

Bietskiedidh

Presens (daenbien-nutid)

Manne	bietskiedien
Datne	bietskiedieh
Dihthe	bietskiedægan

Månnoeh	bietskedh
Dåtnoeh	bietskedem
Dah guaktah	bietskiedidien

Mijjiejh	bietskiedidie
Dijjiejh	bietskiedibie
Dah	bietskede

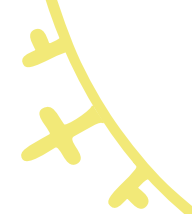
Sijhtedh I

Presens (daenbien-nutid)

Manne	sijhtijbie
Datne	sijhtijdien
Dihthe	sijhtijdie

Månnoeh	sijhth
Dåtnoeh	sijhtem
Dah guaktah	sijhtijægan

Mijjiejh	sijhtien
Dijjiejh	sijhtieh
Dah	sæjhta

Edtjedh IV

Presens (daenbien-nutid)

Manne	edtjijibie
Datne	edtjijidien
Dihthe	edtjijidie

Månnoeh	edtja
Dåtnoeh	edtjem
Dah guaktah	edtjijægan

Mijjieh	edtjien
Dijjieh	edtjieh
Dah	edtjh

Maehtedh I

Presens (daenbien-nutid)

Manne	maehtiejibie
Datne	maahtah
Dihthe	maehtieh

Månnoeh	maehtien
Dåtnoeh	maehtiejidie
Dah guaktah	maahta

Mijjieh	maehtiejægan
Dijjieh	maehtiejidien
Dah	maahtam

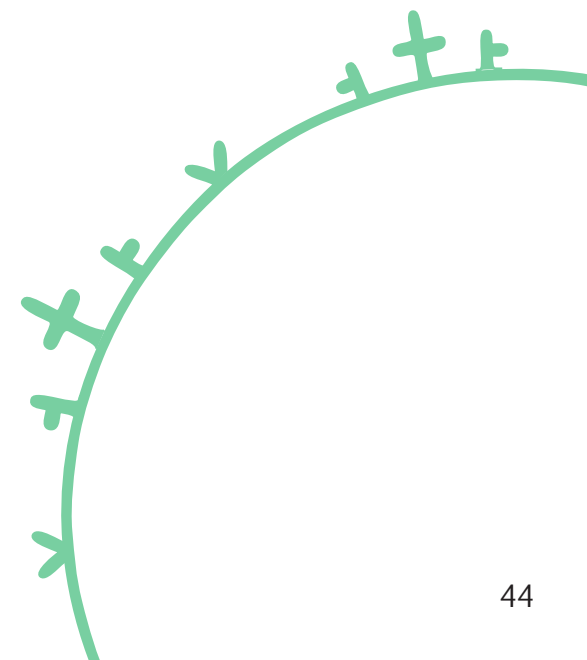
Byöpmedidh III

Presens (daenbien-nutid)

manne	byöpmede
datne	byöpmedien
dihthe	byöpmedibie

månnoeh	byöpmedieh
dåtnoeh	byöpmedægan
dah guaktah	byöpmedem

mijjieh	byöpmedidien
dijjieh	byöpmedh
dah	byöpmedidie

Gaalitije/kilder:

Aajege (2012): Tjaalege pñihtjhvoesse.

Dunfjeld, M.H;Steinfjell,U(2018): Aerpiemaahoe-Åarjelsaemien duedtien baakoeh. Design Trykk AS.

Läroplan för samiska som andraspråk i årskurs 7-9

<https://www.skolverket.se/undervisning/sameskolan/laroplan-och-kursplaner-i-sameskolan/>

Läroplan för slöjd

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan>

Läroplan för hem och konsumentkunskap

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan>